

HUKUK YARGILAMA USÛLÜNDE GİDER AVANSI

ÖDEMELİ İSTEME VE GENEL DAĞITIM**YETKİN Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.**

Strasburg Caddesi No: 31/A

06430 Sıhhiye / ANKARA

Tel : 0 (312) 231 42 34 (35) – 232 03 43 Faks: 229 87 85

e-mail: yetkin@yetkin.com.tr <http://www.yetkin.com.tr>

Yayınevi Sertifika No: 13974

Yayın Kodu: ISBN 978-975-464-774-7

© Yetkin Yayınları 2013

Dizgi: YETKİN Elektronik Yayımcılık Sistemleri**Baskı:** YETKİN BASIMEVİ

Kâzım Karabekir Caddesi No: 95/7-8-10

Tel: 0 (312) 341 00 06 06060 ANKARA

Matbaa Sertifika No: 13989

Doç. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK

Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Usûl, İcra ve İflâs Hukuku Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

HUKUK YARGILAMA USÛLÜNDE GİDER AVANSI

ANKARA - 2013

*Sabrı ve hoşgörü için,
sevgili eşim Hanife Nisa ÖZBEK'e*

ÖNSÖZ

Adaletle erişim hakkı kapsamında hak aramak ve dava açmak, sosyal hukuk devletinde kişilerin en temel hakları arasındadır. Bilgi ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzün çağdaş toplumunda, karmaşıklaşan sosyal, ekonomik, hukukî ilişki ve işlemlerinde yaşanan sorunlar sebebiyle, kişilerin adaletle erişim hakkını kolayca kullanması ve etkin hukukî himayen talebinin karşılanması ihtiyacı daha da ön plâna çıkmıştır.

Hak aramanın maliyeti ve adaletle erişmek isteyen taraflara yüklediği malî külfet ise, sosyal hukuk devletinin üzerinde çalışması gereken önemli konular arasında olup, bu hususta gözetilmesi gereken hassas dengeler mevcuttur. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile hukuk yargılama usûlünde işlevsellik kazanan gider avansına ilişkin uygulamada karşılaşılan sorun ve şikâyetler, bu çalışmanın konusunun gider avansı olmasına sebebiyet vermiştir.

Bu vesileyle, akademik araştırma yapabilmek için gereken huzurlu çalışma ortamını sağlayan değerli dekanım Prof. Dr. Kudret GÜVEN ile kıymetli hocam Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Her zaman olduğu gibi akademik araştırma ve çalışmalarına destek veren kıymetli annem Seviye ÖZBEK'e şükranlarımı sunuyorum.

Kitabımın baskısını yapan Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.'nin değerli yöneticilerine, titiz çalışmaları için teşekkür ediyorum.

Balgat-Ankara, 20 Eylül 2013

Doç. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK
(mozbek77@hotmail.com)

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	9
BİBLİYOGRAFYA.....	13
KISALTMALAR CETVELİ	23
GİRİŞ.....	27

BİRİNCİ BÖLÜM

ADALETE ERİŞİM HAKKI VE YARGILAMA GİDERLERİ

§ 1. ANAYASANIN HUKUK YARGILAMA USÛLÜNE ETKİSİ VE ADALETE ERİŞİM HAKKI	29
A) Hukuk Yargılama Usûlünde Anayasal İlkelerin Bağlayıcılığı	29
B) Hukuk Yargılama Usûlünde Adalete Erişim Hakkı	30
I- Genel Olarak Adalete Erişim Doktrini.....	30
II- Adalete Erişim Doktrininin Hukuk Yargılama Usûlüne Etkisi	33
III- Adalete Erişim Hakkının Kullanılması İle Yargılama Giderleri Arasındaki İlişki.....	38
§ 2. HAK ARAMA HÜRRİYETİNİN KULLANILMASI İLE YARGILAMA GİDERLERİ ARASINDAKİ DENGE	43
A) Hak Arama Hürriyetinin Hukuk Yargılama Usûlündeki Kullanım Biçimi Olarak Dava Açma Hakkı Yoluyla Mahkemeye Erişim.....	43
B) Hak Arama Hürriyetinin Kullanılmasında Yargılama Giderlerinin Etkisi.....	44

İKİNCİ BÖLÜM

MEVZUATTA GİDER AVANSI

§ 3. HUKUK YARGILAMA USÛLÜNDE GİDER AVANSININ DÜZENLENİŞİ	53
A) Gider Avansının HMK ve HUMK Bakımından Mukayesesi.....	53
B) Gider Avansına İlişkin Pozitif Hukuk Hükümleri	55
§ 4. İDARÎ YARGILAMA USÛLÜNDE GİDER AVANSININ DÜZENLENİŞİ	59

§ 5. DİĞER MAVZUAT HÜKÜMLERİNDE GİDER AVANSININ DÜZENLENİŞİ	63
A) Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununda Gider Avansı.....	63
B) Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda Gider Avansı	63
C) Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarında Gider Avansı	64
I- Tahkimde Gider Avansı	64
1) Millî Tahkimde Gider Avansı	64
2) Milletlerarası Tahkimde Gider Avansı	65
II- Arabuluculukta Gider Avansı	65
1) Dava Açıldıktan Sonra Arabuluculuğa Başvurulması	65
2) Dava Açılmadan Önce Arabuluculuğa Başvurulması.....	66
§ 6. MUKAYESELİ HUKUKTA GİDER AVANSI	68
A) Macaristan Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı	69
B) İsrail Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı.....	69
C) İsviçre Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı.....	72
§ 7. GİDER AVANSI YATIRMA ZORUNLULUĞUNUN KABUL EDİLME AMACI	73
§ 8. GİDER AVANSININ KAPSAMI	77
§ 9. GİDER AVANSI VE DELİL AVANSI AYIRIMI	80
A) Gider Avansının Delillerin İkamesi Avansını Kapsamaması	80
B) Yatırılmayan Delil Avansının Davanın Reddine Yol Açmaması	82
§ 10. HMK'NİN YÜRÜRLÜĞE GİRDİĞİ TARİHTE DERDEST OLAN DAVALARDA SADECE DELİL AVANSI İSTENEBİLMESİ	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GİDER AVANSININ GENEL ESASLARI

§ 11. GİDER AVANSININ DAVA ŞARTI OLMASI	99
A) Genel Olarak Dava Şartları.....	99
B) Gider Avansının Olumlu Dava Şartı Olması.....	101
C) Tamamlanabilir Dava Şartı Noksanlığının İkmali İçin İlgili Tarafa Kesin Süre Verilmesi	101
D) Delil İkame Avansının Dava Şartı Olmaması	106
E) Gider Avansının Dava Şartı Olmasının Eleştirisi.....	111

I- Gider ve Tamamlama Avansının Teknik Alamda Dava Şartlarıyla Bağdaşmaması	111
II- Gider Avansının Yatırılmış Olmasının Mahkemece Kendiliğinden Nazara Alınması	112
III- Gider Avansının Celse Ertelenmesine Yol Açmadan Yatırılması	116
IV- Delil İkame Avansının Yatırılmaması Hâlinde Talep Olunan Delilin İkamesinden Vazgeçilmiş Sayılması.....	120
§ 12. GİDER AVANSINA YÖNELİK ARA KARARININ İÇERİĞİ	123
A) Ara Kararında Tebligat ve Posta Gideri Avansı ile Delil İkamesi Avansının Ayrı Kalemler Hâlinde Belirtmesi.....	123
B) Ara Kararının Kesin Süreye Uymamanın Yaptırımını İçerecek Şekilde Açık, Sade ve Sınırlı Olması.....	127
C) Gider Avansına İlişkin Ara Kararının Usûlüne Uygun Şekilde Tefhim veya Tebliğ Edilmesi	130
§ 13. ADLÎ YARDIM TALEPLİ DAVALARDA GİDER AVANSI ALINMAMASI.....	132
§ 14. GİDER AVANSININ İADESİ	134
A) Bakiye Gider Avansının İadesinin Hükümün Kesinleşmesinden Sonra Yapılması	134
B) Hükümün Kesinleşmesine Kadar Yapılacak Tebligat ve Posta Ücretlerinin Mevcut Gider Avansından Karşılanması	135
C) Bakiye Gider Avansının Mahkemece Re'sen İade Edilmesi.....	136

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GİDER AVANSININ YARGILAMA HUKUKUYLA İLİŞKİSİ

§ 15. GİDER AVANSININ İSPAT YÜKÜYLE İLİŞKİSİ	137
A) Yargılama Giderleri ile Delil İkame Yüğü İlişkisi	137
B) Dava Şartı Olmayan Delil Avansının İspat Yüküne Göre Taraflara Yükletilmesi.....	139
1) Gider Avansının İspat ve Delil İkame Yükünün Davalıya Düştüğü Durumlarla Bağdaşmaması	139
2) Delil İkame Avansının Ödenmesine Ön İnceleme Aşaması veya Tahkikatın Başında Karar Verilmesi.....	143

§ 16. GİDER AVANSININ YARGILAMAYA HÂKİM OLAN İLKELERLE İLİŞKİSİ	147
A) Kendiliğinden Araştırma İlkesinin Geçerli Olduğu Davalarda Delil Avansını İçeren Gider Avansı Yatırma Zorunluluğunun Kanuna Aykırılığı	147
B) Tahkikat Sırasında İncelenmeyecek Bir Delil İçin Delil Avansını İçeren Gider Avansı Yatırma Zorunluluğunun Kanuna Aykırılığı	148
§ 17. DELİL AVANSINI İÇEREN GİDER AVANSININ DAVACIYA YÜKLEDİĞİ MALÎ KÜLFET	154
A) Delil Avansını İçeren Gider Avansının Davacının Dava Açarken Ödediği Para Miktarında Artışa Yol Açması	154
B) Yargılama Giderlerinin Yüksek Olup Olmadığı Belirlenirken Asgarî Ücret Miktarının Dikkate Alınması	155
§ 18. GİDER AVANSININ HAK ARAMA HÜRRİYETİ İLE İLİŞKİSİ	157
A) Delil Avansını İçeren Gider Avansı Yatırma Yükümlülüğünün Hak Arama Hürriyetini Sınırlaması	157
B) Gider Avansına İlişkin Kanun Hükümleri Hakkında İtiraz Yoluyla Anayasaya Aykırılık İddiasında Bulunulması	160
§ 19. İŞ VE TÜKETİCİ DAVALARINDA GİDER AVANSI	166
A) İşçiler ve Tüketiciler Gibi Zayıf Kitlelerin Adalete Erişim Hakkının Kısıtlanması	166
B) Yargılama Harç ve Giderleri Bakımından Mevzuatta Öngörülen İstisnalar	168
C) İş ve Tüketici Mahkemelerinde Gider Avansı Yatırma Zorunluluğu Yönünden İstisna Tanınması İhtiyacı	171
SONUÇ	175

BİBLİYOGRAFYA*

- Adalet Bakanlığı : Yargı Reformu Stratejisi, Ankara 2009.
Adalet Bakanlığı : Adalet Bakanlığı Stratejik Plânı 2010-2014.
Akkan, Mine : Medenî Usûl Hukukunda Etkin Hukuki Koruma (MİHDER 2007/1, s. 29-68).
Alangoya, Yavuz : Medenî Usul Hukukunda Vakıaların ve Delillerin Toplanmasına İlişkin İlkeler, İstanbul 1979 (Alangoya-İlkeler).
Alangoya, Yavuz : Anayasa'nın Medenî Usul Hukuku'na Etkisi (MHB 1981/2, s. 1-4) (Alangoya-Anayasa).
Alangoya, Yavuz : Medenî Usûlün Amacı ve Sosyal Karakteri Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı'nın Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi (Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 33-54) (Alangoya-Medenî Usûlün Amacı).
Alangoya, Yavuz/
Yıldırım, Kâmil/
Deren-Yıldırım, Nevhis : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Önerileri, İstanbul 2006 (Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım-Öneriler).
Alangoya, Yavuz/
Yıldırım, M. Kâmil/
Deren-Yıldırım, Nevhis : Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2009.
Ansay, Sabri Şakir : Hukuk Yargılama Usulleri, Ankara 1960.
Antalya, O. Gökhan : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, İstanbul 2012.
Arslan, Ramazan : Medenî Usûl Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989.

* Dipnotlardaki atıflar, yazarların soyadına göre alfabetik sırayla yapılmıştır. Bibliyografyada kısaltılmış şekilleri ayrıca gösterilmeyen eserler, metinde, yazarların soyadı ile belirtilmiştir. Aynı yazarın birden fazla eserine yollama yapılmışsa, kullanılan kısaltmalar, parantez içinde ayrıca gösterilmiştir. Metinde, ilgili olduğu konu hakkında okuyucuya kaynak göstermek amacıyla atıf yapılan eserler ile kendisine tek atıf yapılan eserler bibliyografyaya alınmamıştır.

- Atalay, Oğuz : Medeni Usul Hukukunda Menfi Vakıaların İspatı, İzmir 2001.
- Atalı, Murat : İsviçre’de ve Türkiye’de Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarıları, Temel Yapıdaki Benzerlikler ve Farklılıklar (HPD 2006/8, 111-113).
- Bilge, Necip/
Önen, Ergun : Medenî Yargılama Hukuku, Ankara 1978.
- Budak, Ali Cem : Mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, İsviçre Medeni Usul Kanunu ve Alman Medeni Usul Kanunu ile Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ankara 2013.
- Budak, Ali Cem/
Özer, Tülay : Açıklayıcı Notlarla Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakkındaki İlk 100 Yargıtay Kararı, Ankara 2012.
- Cappelletti, Mauro/
Garth, Bryant : International Encyclopedia of Comparative Law, Vol. XVI, Civil Procedure, Chapter 1, Introduction-Policies, Trends and Ideas in Civil Procedure, Boston 1987.
- Cappelletti, Mauro/
Garth, Bryant : Access to Justice and the Welfare State: An Introduction (Access to Justice and the Welfare State, European University Institute 1981, s. 1-24).
- Çelebi, Hüsamettin : Hak Aramanın Maliyeti (ABD 1989/2, s. 257-261).
- Demircioğlu, Yaşar : Medeni Usul Hukukunda İnsan Hakları ve Adil Yargılanma Güvenceleri, Ankara 2007.
- Doğan, Yusuf : Dava Çeşitleri, Dava Şartları ve İlk İtirazlar (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı’nın Getirdiği Yenilikler ve Bu Yeniliklerin Değerlendirilmesi, İstanbul 2008, İstanbul Barosu Yayını, Yayın No: 129, s. 117-122).
- Doğru, Osman/
Nalbant, Atilla : İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Açıklama ve Önemli Kararlar, Council of Europe/T.C. Yargıtay Başkanlığı, Ankara C. 1, 2012, C. 2, 2013 (Doğru/Nalbant 1, 2).

- Ercan, İbrahim/
Arslan, Aziz Serkan : Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Öngörülen Gider Avansının Uygulanması ile İlgili Ortaya Çıkan Bazı Meseleler ve Bunların Değerlendirilmesi (SÜHFD 2012/2, s. 165-180).
- Erdoğan, Gülnur : Medenî Yargıda Adil Yargılanma Hakkı, Ankara 2011.
- Eren, Fikret : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2012.
- European Committee on
Legal Co-Operation : 23rd Conference of European Ministers of Justice, Cost-Effective Measures Taken by States to Increase the Efficiency of Justice, London 2000.
- Gehri, Myriam A./
Walther, Fridolin : Swiss Laws on Civil Procedure, Zürich 2010.
- Gilles, Peter : Alman Hukuk (Medenî) Yargılaması Örneğinde Devlet Mahkemelerinin Aşırı İş Yüğü ve Bu Yü-
kün Azaltılması Hakkında Stratejiler (Çev. Ejder Yılmaz) (ABD 1992/5, s. 749-770).
- Goldstein, Stephen : Israel (International Encyclopedia of Laws Civil
Procedure, Vol. 3, Alphen aan den Rijn 2011).
- Gölcüklü, Feyyaz : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde "Adil Yar-
gılama" (AÜSBFD 1994/1-2, s. 199-234).
- Gören, Zafer : Anayasa Hukuku, Ankara 2011.
- Gözler, Kemal : Türk Anayasa Hukuku, Bursa 2000.
- Gözübüyük, A. Şeref/
Tan, Turgut : İdare Hukuku, C. II İdari Yargılama Hukuku,
Ankara 2010.
- Gümüş, A. Tarık : Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşü-
mü, İstanbul 2010.
- Günay, Cevdet İlhan : İş Kanunu Şerhi, C. 1, 2, Ankara 2009 (Günay-İş
Kanunu Şerhi).
- Günay, Cevdet İlhan : İş Davaları, Ankara 2012 (Günay-İş Davaları).
- Hanağası, Emel : Davada Menfaat, Ankara 2009.
- İnal, Turgut : Pahalı Yargı (ABD 1982/6, s. 113-116).
- Kalkınma Bakanlığı : Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Ankara,
2 Temmuz 2013.
- Karlı, Abdurrahim : Medeni Muhakeme Hukuku, İstanbul 2012
(Karlı-Medeni Muhakeme Hukuku).

- Karslı, Abdurrahim : Notlu, Gerekçeli, Karşılaştırmalı ve Emsal Kararlarla 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, İstanbul 2012 (Karslı-Kanun).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2012.
Kılınç, Ümit : Mahkemeye Erişim Hakkı ve Türk Hukukunun AİHS ile Uyum Sorunu (İz.B.D. 2013/1, s. 126-153).
- Knopp, J. Günter : Almanya’da Adalet Erişim (Adalet Erişim, Uluslararası Sempozyum Notları, İstanbul Barosu 2006, s. 25-28).
- Koch, Harald/
Diedrich, Frank : Civil Procedure in Germany, München 1998 (Koch/Diedrich).
- Koch, Harald/
Diedrich, Frank : Germany (International Encyclopedia of Laws Civil Procedure, Vol. 2, Alphen aan den Rijn 2006) (Koch/Diedrich-Germany).
- Konuralp, Halûk : Adil Yargılanma Hakkı Açısından Hukuk Usulünde Çözüm Arayışları (HFSA 2005/14, s. 65-79).
- Kuru, Baki : “İş Mahkemeleri” (Birinci Türk Hukuk Kongresinde Sunulan Tebliğler, Ankara, 1972, s. 3-39).
- Kuru, Baki : İcra ve İflâs Hukuku, C. 3, Ankara 1993 (Kuru-İcra 3).
- Kuru, Baki : Hukuk Dâvalarının Uzaması Sebepleri (Makaleler, İstanbul 2006, s. 99-116).
- Kuru, Baki : Dâva Şartları (Makaleler, İstanbul 2006, s. 147-188) (Kuru-Dava Şartları).
- Kuru, Baki : Hukuk Dâvalarında Yargılamanın Çabuklaştırılması için Alınması Gereken Tedbirler (Makaleler, İstanbul 2006, s. 117-139) (Kuru-Yargılamanın Çabuklaştırılması).
- Kuru, Baki : Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. 2, 3, 5, İstanbul 2001 (Kuru-Usul 2, 3, 5).
- Kuru, Baki : İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, Ankara 2013 (Kuru-El Kitabı).
- Kuru, Baki/
Arslan, Ramazan/
Yılmaz, Ejder : Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2013.

- Kuru, Baki/
Arslan, Ramazan/
Yılmaz, Ejder : Notlu-Gerekçeli-Karşılaştırmalı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İlgili Mevzuat, Ankara 2012 (Kuru/Arslan/Yılmaz-Kanun).
- Kuru, Baki/
Budak, Ali Cem : Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler (İBD 2011/5, s. 3-43).
- Leipold, Dieter : Limiting Costs for the Better Access to Justice: The German Approach (Reform of Civil Procedure, Essays on 'Access to Justice', Oxford University 2007, s. 265-278).
- Lord Woolf : Access to Justice, Final Report, Final Report to the Lord Chancellor on the civil justice system in England and Wales, London 1996.
- Lord Woolf : "Adalet Erişim", Nihâî Rapor (Çev. Mustafa Özbek) (MİHDER 2006/2, s. 989-1002).
- Macdonald, Roderick A. : Access to Justice in Canada Today: Scope, Scale and Ambitions (Access to Justice for a New Century: The Way Forward, Toronto 2005).
- Mollamahmutoğlu, Hamdi/
Astarlı, Muhittin : İş Hukuku, Ankara 2011.
- Moorhead, Richard : Access to Justice (Encyclopedia of Law and Society: American and Global Perspectives, Vol. 1, Los Angeles 2007, s. 13-18).
- Muşul, Timuçin : Medenî Usul Hukukunda Ara Kararları (İcra ve İflâs Hukuku ile İlgili Makaleler-Hukukî Mütalâalar ve Bilirkişi Raporları, Ankara 2010, s. 63-91) (Muşul-Ara Kararları).
- Muşul, Timuçin : İcra ve İflâs Hukuku, C. 1, 2, Ankara 2013 (Muşul-İcra ve İflâs Hukuku).
- Namlı, Mert : Medeni Usul Hukuku'nun Yasama Üstü Kaynakları Çerçevesinde Fransız ve Türk Hukuku'nda Çelişmeli Yargılama İlkesi, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği 2010, Yayın No: 04-499.
- Oğuzman, M. Kemal/
Öz, M.Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 2, İstanbul 2012.

- Oskay, Mustafa/
Koçak, Coşkun/
Deyneki, Adnan/
Doğan, Ayhan : İİK Şerhi, C. 1,2,3,4,5, Ankara 2007.
Öden, Merih : Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi, Ankara 2003.
- Özbay, İbrahim : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Neler Getirdi?, Ankara 2013.
- Özbek, Mustafa : Dünya Çapındaki Adalete Ulaşma Hareketinin Ortaya Çıkardığı Gelişmeler ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (AÜHFD 2002/2, s. 121-162) (Özbek-Adalete Ulaşma Hareketi).
- Özbek, Mustafa : Türkiye’de Adalete Erişim Projesi (Adalete Erişim, Uluslararası Sempozyum Notları, İstanbul Barosu 2006, s. 57-64) (Özbek-Adalete Erişim Projesi).
- Özbek, Mustafa : Sosyal Devletin Gereği: Adalete Erişim (MİHDER 2006/2, s. 907-927) (Özbek-Adalete Erişim).
- Özbek, Mustafa : Avrupa Konseyince Adalet Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması İçin Öngörülen Tedbirler (AÜHFD 2006/1, s. 207-292) (Özbek-Tedbirler).
- Özbek, Mustafa S. : Report on Alternative Dispute Resolution within the Context of Better Access to Justice (DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, 2009/Özel Sayı, İzmir 2010, s. 453-507) (Özbek-Report).
- Özbek, Mustafa S. : Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı Sorunu (Anayasa Mahkemesinin Kuruluşunun 50. Yılına Armağan, Ankara 2012 s. 444-504) (Özbek-Gider Avansının Anayasaya Aykırılığı).
- Özbek, Mustafa S. : Alternatif Uyuşmazlık Çözümü, Ankara 2013 (Özbek-Alternatif).
- Özekes, Muhammet : Yargılamada Dürüstlük Kuralına Aykırı Davranan Taraf Aleyhine Hükmedilecek Vekâlet Ücreti (HUMK m. 421; AvK m. 169) (MİHDER 2005/1, s. 29-49).
- Özbudun, Ergun : Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2011.

- Özmumcu, Seda : Davanın Açılmasına Bağlı Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi (İÜHFİM 2012/2, s. 183-206) (Özmumcu-Davanın Açılmamış Sayılması).
- Özmumcu, Seda : 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu İle 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Delillerin İkamesi Hakkındaki Hükümlerine Mukayeseli Bir Bakış (KHD 2013/101-102, s. 42-66) (Özmumcu- Delillerin İkamesi).
- Pekcanitez, Hakan : Medenî Yargıda Adil Yargılama (İz.B.D. 1997/2, s. 35-55) (Pekcanitez-Adil Yargılama).
- Pekcanitez, Hakan : Yargı Reformu Yapılmasını Gerektiren Nedenler (İz.B.D. 1995/2, s. 103-113) (Pekcanitez-Yargı Reformu).
- Pekcanitez, Hakan : Genel Olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı (HPD 2006/8, 69-78) (Pekcanitez-Tasarı).
- Pekcanitez, Hakan : Hukuk Muhakemeleri Kanun Tasarısı'nın Tanıtımı (Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 3-31) (Pekcanitez-Tanıtım).
- Pekcanitez, Hakan : Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tahkime İlişkin Hükümleri (ICC IX. Milletlerarası Tahkim Semineri, Türkiye Milletlerarası Ticaret Odası, 19 Nisan 2011 Ankara, s. 21-37) (Pekcanitez-Tahkim).
- Pekcanitez, Hakan : Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tüketici Mahkemelerindeki Yargılama Usulüne Getirdiği Yenilikler (Uluslararası Tüketici Hukuku Sempozyumu, 24-25 Kasım 2011, Metinler Kitabı, İstanbul Kültür Üniversitesi 2013, Yayın No: 189, s. 64-69) (Pekcanitez-Yenilikler).
- Pekcanitez, Hakan/
Atalay, Oğuz/
Özekes, Muhammet : Medenî Usûl Hukuku, Ankara 2012.
- Pınar, Burak/
Meriç, Nedim : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Yargı Harçlarına Bakışı: Yiğit ve Ülger Davaları Işığında Hak Arama Özgürlüğü ve Yargı Harçları İlişkisi (TBBD 2009/84, s. 188-211).

- Postacıoğlu, İlhan E. : Medenî Usul Hukuku Dersleri, İstanbul 1975.
Postacıoğlu, İlhan : İflâs Hukuku İlkeleri, C. I, İflâs, İstanbul 1978 (Postacıoğlu-İflâs).
- Sarıözen, İsmet : İş Mahkemelerinde Uygulanan Yargılama Usulü Konusunda Karşılaştırmalı Bir İnceleme (Prof. Dr. Akif Erginay'a 65'inci Yaş Armağanı, Ankara 1981, s. 201-250).
- Stalev, Zhivko : Sosyalist Avrupa Ülkelerinde Hukuk Yargılaması (Çev. Ejder Yılmaz) (AÜHFD 1976/1-4, s. 151-183).
- Sungurtekin-Özkan, Meral: Anayasanın Sosyal Hukuk Devleti İlkesi ve Medeni Yargılama Hukuku (DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan, 2009/Özel Sayı, s. 553-574).
- Süzek, Sarper : İş Hukuku, İstanbul 2012.
- Szabó, Imre/
Köblös, Adél : Hungary (International Encyclopedia of Laws Civil Procedure, Vol. 3, Alphen aan den Rijn 2009).
- Tandođan, Halûk : Türk Mes'uliyet Hukuku, Ankara 2010.
- Tanör, Bülent/
Yüzbaşıoğlu, Necmi : 1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku, İstanbul 2009.
- Tanrıver, Süha : Hukuk Yargısında Etkinliđin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine (Makalelerim I, 1985-2005, Ankara 2005, s. 165-179).
- Tanrıver, Süha : Hukuk Yargısı (Medenî Yargı) Bağlamında Adil Yargılanma Hakkı (Makalelerim I, 1985-2005, Ankara 2005, s. 211-236) (Tanrıver-Adil Yargılanma).
- Tanrıver, Süha : Hukuk Yargısının Temel Sorunları ve Bu Bağlamda Alınması Gereken Temel Önlemler (Makalelerim II, 2006-2010, Ankara 2011, s. 115-142) (Tanrıver-Hukuk Yargısının Temel Sorunları).
- Tanrıver, Süha : 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Revizyonu Üzerine Bazı Düşünceler (TBBD 2012/99, s. 15-34) (Tanrıver-Düşünceler).

- Tunc, Andre : The Quest for Justice (Access to Justice and the Welfare State, European University Institute 1981, s. 315-359).
- Tutumlu, Mehmet Akif : Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu, Ankara 2012.
- Ulukapı, Ömer : Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları (Tüketici Mahkemeleri) (SÜHFD, Prof. Dr. M. Şakir Berki'ye Armağan, 1996/1-2, s. 77-101).
- Umar, Bilge : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.
- Umar, Bilge/
Yılmaz, Ejder : İsbat Yüğü, İstanbul 1980.
- Üstündağ, Saim : Medenî Yargılama Hukuku, C. 1-2, İstanbul 2000.
- Yaşar, İmmihan : Adli Yardım Uygulaması (Adalet Erişim, Uluslararası Sempozyum Notları, İstanbul Barosu 2006, s. 93-112).
- Yıldırım, M. Kâmil : Medeni Usul Hukukunda Delillerin Değerlendirilmesi, İstanbul 1990 (Yıldırım-Delillerin Değerlendirilmesi).
- Yıldırım, M. Kamil : Bankacılık Kanunu Gereğince Açılan Şahsi Sorumluluk Davasında İspat Yüğü Kuralı Hakkında Düşünceler (Halûk Konuralp Anısına Armağan, C. 1, Ankara 2009, s. 1297-1315) (Yıldırım-Düşünceler).
- Yılmaz, Ejder : Yargılama Giderlerinin İşlevi ve Sosyal Hukuk Devleti (ABD 1984/2, s. 200-224) (Yılmaz-Yargılama Giderlerinin İşlevi).
- Yılmaz, Ejder : Medenî Yargıda İnsan Hakları (TBBD 1996/2, s. 149-167) (Yılmaz-İnsan Hakları).
- Yılmaz, Ejder : Hukuk Davaları Bakımından Adalet Hizmetlerinin İyileştirilmesi İhtiyacı ve Yapılması Gerekenler (SÜHFD, Prof. Dr. M. Şakir Berki'ye Armağan, 1996/1-2, s. 54-76) (Yılmaz-Adalet Hizmetlerinin İyileştirilmesi İhtiyacı).
- Yılmaz, Ejder : Medenî Hukuk ve Usul Reformu, Aksak Adaletten İşleyen Adalet (Yeni Türkiye 1996/10, s. 470-493) (Yılmaz-Aksak Adaletten İşleyen Adalet).

- Yılmaz, Ejder : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı” Üzerine Bazı Notlar (Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı V, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı Değerlendirmesi, Ankara, 8-9 Eylül 2006, Ankara 2007, s. 178-197).
- Yılmaz, Ejder : Usul Ekonomisi (AÜHFD 2008/1, s. 243-274) (Yılmaz-Usul Ekonomisi)
- Yılmaz, Ejder : Hukuk Muhakemeleri Kanununun Getirdikleri (ABD 2011/2, s. 213-253).
- Yılmaz, Ejder : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2013 (Yılmaz-Şerh).
- Yılmaz, Ejder/
Yılmaz, Ümit : Hukuk Rehberi, C. 1, Ankara 2002.
- Yılmaz, Zekeriya : Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri İle Vekâlet Ücreti, Ankara 2011 (Yılmaz-Yargılama Harç ve Giderleri).
- Zuckerman, Adrian A.S. : Reforming civil justice systems: trends in industrial countries, The World Bank Notes 2000/46.

Kısaltmalar Cetveli

a.	: article (madde)
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AMKYUHK	: 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun
Av.K.	: 1136 sayılı Avukatlık Kanunu
AY	: Anayasa
AYİMİK	: 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: bakınız
BÜT	: Bilirkişi Ücret Tarifesi
C.	: Cilt
CPC	: Codice di Procedura Civile (İtalyan Medenî Usûl Kanunu)
Çev.	: Çeviren
D	: Danıştay
DİDDGK	: Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu
dn.	: dipnot
DVDDGK	: Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu
GAT	: Gider Avansı Tarifesi
GKG	: Alman Mahkme Giderleri Kanunu (Gerichtskostengesetz)
Harç.K.	: 492 sayılı Harçlar Kanunu
HD	: Yargıtay Hukuk Dairesi
HFSA	: Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HMKY	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği
HPD	: Hukuki Perspektifler Dergisi

HTMYİY	: mülga Hukuk ve Ticaret Mahkemelerinin Yazı İşleri Yönetmeliği
HUAK	: 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUAKY	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı
İHAM	: İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi
İHAS	: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
İYUK	: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
İz.B.D.	: İzmir Barosu Dergisi
Karş.	: Karşılaştırınız
KBİBB	: Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası
KTK	: Karayolları Trafik Kanununa
m.	: madde
MBD	: Manisa Barosu Dergisi
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
MİHDER	: LEGAL Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi
MTK	: 4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu
MUK	: Medenî Usûl Kanunu
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
RG	: Resmî Gazete
Rpl.	: Retsplejeloven (Danimarka Medenî Usûl Kanunu)
s.	: sayfa
Sa.	: Sayı
s.K.	: sayılı Kanun
STİSK	: 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
sZPO	: Schweizerische Zivilprozeßordnung (İsviçre Federal Medenî Usûl Kanunu)
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
Teb.K.	: 7201 sayılı Tebligat Kanunu

Teb.Tüz.	: Tebligat Tüzüğü
TMK	: 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
vd.	: ve devamı
Vol.	: Volume (Cilt)
YD	: Yargıtay Dergisi
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
ZPO	: Zivilprozessordnung (Alman Medenî Usûl Kanunu)
§	: Paragraf